

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมไม้จัดเป็นหนึ่งในสินค้าออกที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเครื่องเรือนไม้ของไทยซึ่งร้อยละ 60 ผลิจากไม้ยางพาราและนารายได้เข้าประเทศเป็นเงินปีละประมาณ 15,230 ล้านบาท (สำนักนโยบายอุตสาหกรรมรายสาขา 2 สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2547) ที่สำคัญคือ การแปรรูปไม้ยางพาราได้มีการนำเทคโนโลยีการผลิตใหม่ ๆ มาใช้ โดยเฉพาะเครื่องจักร เช่น เครื่องเลื่อย เครื่องไสซึ่งมีส่วนประกอบด้วยใบมีด อุปกรณ์ของมีคม ในการใช้เครื่องจักรดังกล่าวจึงต้องมีการควบคุมและใช้อย่างระมัดระวัง (ส่วนอุตสาหกรรมเครื่องเรือนและคอมโพสิต กรมส่งเสริมสำนักมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, 2545) และเนื่องจากการทำงานแต่ละขั้นตอนต้องใช้คนงานในการคุมเครื่องจักรร่วมกับการใช้แรงงานฝีมือจากสภาพการทำงานดังกล่าว ทำให้คนงานมีโอกาสเสี่ยงที่จะได้รับอุบัติเหตุจากการทำงานกับเครื่องจักร ของมีคมที่ไม่ปลอดภัยร่วมกับการปฏิบัติงานที่ไม่ปลอดภัยของคนงาน (Occupational Safety and Health administration [OSHA], 1999; U. S. Department of Labor, 2004)

โรงงานแปรรูปไม้ยางพาราจัดเป็นหนึ่งใน 16 สถานประกอบกิจการที่มีความเสี่ยงในการทำงาน โดยเฉพาะเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน (กระทรวงแรงงาน, 2546) ทั้งนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ สิ่งแวดล้อมในการทำงาน สภาพการทำงานและคนทำงาน (Reese, 2001; National Safety Council [NSC] as cited in Haney, 2003) ปัจจัยอันตรายที่สำคัญของโรงงานแปรรูปไม้ยางพารา คือ ปัจจัยอันตรายด้านกายภาพ เคมีและด้านการยศาสตร์ ปัญหาสุขภาพที่สำคัญจากปัจจัยอันตรายดังกล่าว คือ อุบัติเหตุ (OSHA, 1999) สมาคมอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของอเมริกาได้ระบุปัจจัยอันตรายของโรงงานแปรรูปไม้ยางพาราด้านกายภาพ ได้แก่ เสียงดังและแสงสว่าง โดยเฉพาะการสัมผัสระดับเสียงที่เกิดจากเลื่อยไฟฟ้าในระยะเวลา 8 ชั่วโมงการทำงาน เฉลี่ยอยู่ในช่วงระหว่าง 92-96 เดซิเบลเอ ซึ่งเกินกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ (85 เดซิเบลเอ) (OSHA, 1999) จะส่งผลให้การสื่อความหมายผิดพลาด รบกวนสมาธิการทำงานทำให้เกิดอุบัติเหตุในการทำงาน อีกทั้งสูญเสียสมรรถภาพการได้ยิน ซึ่งเป็นปัญหาที่พบบ่อยในสถานประกอบกิจการที่มีเสียงดังเกินมาตรฐาน (กองตรวจความปลอดภัย กระทรวงแรงงาน, 2545; วิทยา อยู่สุข, 2544; Anonymous, 2001) สำหรับแสงสว่างหากได้รับมาก

หรือน้อยเกินไปทำให้กล้ามเนื้อตล้า การมองเห็นไม่ชัดเจน อาจทำให้เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานได้ (เฉลิมชัย ชัยกิตติภรณ์, 2541; วิทยา อยู่สุข, 2544) สำหรับปัจจัยอันตรายด้านเคมี ได้แก่ ฝุ่นไม้ และสารบอร์เร็กซ์ที่ใช้เป็นส่วนประกอบในกระบวนการผลิตของการแปรรูปไม้ยางพารา (Parish, 1998) อุบัติเหตุที่พบบ่อย คือ ฝุ่นไม้กระเด็นเข้าตา เป็นฝุ่นไม้ขนาดใหญ่ที่เกิดจากกระบวนการตัดไม้ ตัด เลื่อย ใส เจาะ (OSHA, 1999) การกระเด็นหรือละอองของสารเคมีเข้าตาทำให้เกิดแผลไหม้ จัดเป็นหนึ่งในสามของอุบัติเหตุหลักที่เกิดขึ้นในการทำงาน (Kalampakom, 2003; Lusk, 1999) ส่วนปัจจัยอันตรายด้านการยศาสตร์ เช่น การเคลื่อนย้าย หรือยกท่อนไม้ที่มีน้ำหนักมากไม่ถูกวิธี อาจก่อให้เกิดการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุจากการทำงานได้ เช่น ไม้หล่นถูกอวัยวะร่างกาย ข้อเคล็ดและปวดกล้ามเนื้อ เป็นต้น (Craig, Kerk, & Congleton, 2003; U. S. Department of Labor, 2004)

นอกจากนี้สภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัยอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุได้เช่นกัน โดยเฉพาะการทำงานกับเครื่องจักรที่ไม่มีระบบป้องกันอันตราย การจัดเก็บอุปกรณ์ไม่เป็นระเบียบ (OSHA, 1999; U. S. Department of Labor, 2004) สภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัยยังเกิดจากการมีบริเวณที่ทำงานคับแคบ สิ่งของกีดขวางไม่เป็นระเบียบและพื้นลื่น (วิสันติ เลหาอุดมโชค, 2546) มีรายงานการศึกษาอุบัติเหตุจากการทำงานของลูกจ้างพบว่า สภาพการทำงานในอุณหภูมิต่ำ มีเสียงดัง ฝุ่นละอองและการทำงานกับเครื่องจักรในโรงงานมีผลให้เกิดอุบัติเหตุสูง (สมาคมพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2545) สำหรับสภาพการทำงานในโรงงานแปรรูปไม้ยางพาราที่เสี่ยงต่ออุบัติเหตุจะเป็นลักษณะงานที่บังคับให้ผู้ปฏิบัติงานอยู่ในท่าทางที่ก่อให้เกิดการเมื่อยล้าได้ง่าย เช่น งานที่ต้องยืนเป็นเวลานานและการทำงานกับเครื่องจักรโดยใช้คนควบคุมเครื่องจักร (U. S. Department of Labor, 2004) จากการศึกษาของสมพงษ์ ธงชัย (2545) พบว่าเครื่องจักรอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้จากชิ้นส่วนหรืออุปกรณ์ของเครื่องจักรกระเด็นถูกร่างกายหากเครื่องจักรไม่มีการป้องกัน ทั้งนี้เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้งานหากขาดการบำรุงรักษาจะทำให้เครื่องจักรและอุปกรณ์ทำงานผิดพลาดเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย (สาธิต อดทน และสาธิต นฤภัย, 2543) จากการศึกษาการประเมินปัญหาอุบัติเหตุจากเครื่องจักรในโรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ ประเทศไต้หวันพบว่า สาเหตุของอุบัติเหตุอันดับแรกเกิดจากสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัยถึงร้อยละ 60 และร้อยละ 40 มีพฤติกรรมเสี่ยงของคนงานเป็นปัจจัยสนับสนุน (Ma, Wang, & Chou, 2003) ดังนั้นสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัยจึงนับเป็นปัจจัยหนึ่งของการเกิดอุบัติเหตุในสถานประกอบการได้

นอกจากสภาพการทำงานแล้วพฤติกรรมเสี่ยงของคนงานยังก่อให้เกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน โดยพฤติกรรมเสี่ยงจะหมายถึง การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบการทำงาน การถอดที่ป้องกันเครื่องจักรออกแล้วไม่ใส่กลับคืน หรือการใช้เครื่องจักรที่ไม่มีการป้องกันอันตราย การไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล การหยอกล้อกันขณะทำงาน จัดเป็นสาเหตุหลักของการเกิดอุบัติเหตุที่รุนแรงซึ่งพบ

ถึงร้อยละ 88 (Heinrich, 1959; OSHA, 1999; Sevdung & Rasmussen, 2002) มีรายงานพบว่าในแต่ละปีมี
 คนงานมากกว่า 100 คนเสียชีวิตขณะซ่อมบำรุงเครื่องจักรเนื่องจากคนงานเปิดเครื่องจักรขณะที่คนอื่น
 กำลังซ่อมเครื่องจักรอยู่ หรือบางครั้งทำความสะอาดเครื่องจักรโดยไม่หยุดเครื่องจักรก่อน (OSHA, 1999)
 นอกจากนี้มีรายงานการศึกษาระบุว่า สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานเกิดจากคนงานไม่ได้
 ตรวจสอบความปลอดภัยของเครื่องจักรก่อนทำงานและใช้อุปกรณ์ไม่ถูกต้องตามประเภทงาน (สุนงข
 เครื่องคำ, 2545) จากการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเรื่องอุบัติเหตุและพฤติกรรมเสี่ยงพบว่า
 พฤติกรรมเสี่ยงจากการไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลและการดื่มแอลกอฮอล์ในการทำงาน มีผลต่อ
 การเปลี่ยนแปลงอัตราการเกิดอุบัติเหตุ (Turner, McClure, & Pirozzo, 2003) จากการศึกษาอุบัติเหตุและ
 ความปลอดภัยในกระบวนการผลิตที่ใช้เครื่องจักรในการทำงานระบุว่า กลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจาก
 การทำงานมากที่สุด คือ ผู้ปฏิบัติงานกับเครื่องจักรและครึ่งหนึ่งของอุบัติเหตุจากการทำงานเกิดขึ้นจาก
 การพยายามแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้าเมื่อเครื่องจักรขัดข้อง ถือเป็นพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานจากบุคคล
 ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบในการทำงาน (Backstrom & Doos, 1997) การแก้ไขปัญหายุติเหตุจึงมีความ
 จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับพฤติกรรมเสี่ยงของคนงาน ซึ่งเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการสัมผัสกับปัจจัย
 อันตรายที่แฝงอยู่ในงานมากที่สุดจึงเสี่ยงต่อการได้รับอุบัติเหตุและผลกระทบจากการอุบัติเหตุ ทั้งนี้เพื่อ
 ก่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน

อุบัติเหตุจากการทำงาน เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานที่ทำงานโดยไม่ได้ตั้งใจและ
 ก่อให้เกิดการบาดเจ็บต่อคนทำงาน ทรัพย์สินเสียหาย หรือกระบวนการของงานหยุดชะงัก จากการ
 ศึกษาอุบัติเหตุในโรงงานเลื่อยไม้เมืองอัลเบอร์ตา ประเทศแคนาดา พบว่าภาพรวมของอุบัติเหตุจาก
 การทำงานมีอัตราอุบัติการณ์ร้อยละ 19.90 สาเหตุที่สำคัญจากการใช้เครื่องจักรงานไม้ ทำให้เกิดการ
 บาดเจ็บต่อแขนและมือร้อยละ 45.50 เป็นเหตุให้ต้องหยุดงานร้อยละ 54.50 หรือต้องพบแพทย์เพื่อ
 การรักษาร้อยละ 46 (Jones & Kumar, 2004) จากการศึกษาของคาร์ลสัน (Carlsson, 1984) พบว่า
 อวัยวะร่างกายในส่วนที่ได้รับอุบัติเหตุ คือ มือและนิ้วมือร้อยละ 36 โดย 1 ใน 3 ของอุบัติเหตุ
 ดังกล่าว มีสาเหตุจากเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่เป็นสายพาน โดยเฉพาะเครื่องจักรในงานไม้ที่ทำให้
 อวัยวะร่างกายถูกตัดขาดและมากกว่า 1 ใน 3 ของผู้ได้รับอุบัติเหตุมีสาเหตุมาจากพฤติกรรมเสี่ยง
 ของบุคคล สำหรับประเทศไทยสถิติการได้รับอุบัติเหตุจากการทำงานทั่วประเทศ ปีพ.ศ. 2546
 พบว่ามีผู้ได้รับอุบัติเหตุทั้งหมด 210,673 คน เสียชีวิตจำนวน 787 คน ส่งผลให้กองทุนเงินทดแทน
 ต้องจ่ายเงินชดเชยให้แก่คนงานด้านความสูญเสียจากอุบัติเหตุดังกล่าว เป็นเงินทั้งสิ้น 1,480.36
 ล้านบาทต่อปีและในจำนวนนี้มีผู้ได้รับอุบัติเหตุจากกิจการเครื่องเรือนเครื่องใช้ไม้ทั้งหมด 9,280 คน
 เสียชีวิต 11 คน พิการ 327 คน และหยุดงานเกิน 3 วัน 2,899 คน ชนิดของอุบัติเหตุจากการทำงาน
 ส่วนใหญ่ได้แก่ วัตถุบาด ตัด แทะ กระเด็นเข้าตา วัตถุกระแทก ชน หล่นทับ ถูกหนีบหรือดึง

ส่วนอวัยวะของร่างกายที่ได้รับบาดเจ็บมากที่สุด คือ นิ้วมือ ตา มือ แขน นิ้วเท้า (กองทุนเงินทดแทน กระทรวงแรงงาน, 2546) และจากรายงานการวิจัยที่ปรากฏในประเทศไทยสนับสนุนผลการวิจัยที่กล่าวมา คือ อุบัติเหตุจากการทำงานจะมีสาเหตุจากพฤติกรรมเสี่ยงของคนงานและสภาพเครื่องจักรไม่มีที่ป้องกันอันตราย (เขวาลักษณ์ ตั้งบุญญะศิริ, 2537) โดยสรุปจากรายงานการวิจัยจะเห็นได้ว่าอุบัติเหตุจากการทำงานเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมการทำงาน สภาพการทำงานและคนงาน สาเหตุที่สำคัญส่วนใหญ่เกิดจากสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัยจากเครื่องจักรในงานไม้และพฤติกรรมเสี่ยงของคนงานร่วมด้วย

อย่างไรก็ตามนอกจากอุบัติเหตุแล้วเหตุการณ์เกือบจะเกิดอุบัติเหตุ (near miss) ยังมีความสัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุ อีกทั้งเป็นตัวทำนายเหตุการณ์ที่จะเกิดตามมาโดยเป็นสัญญาณเตือนถึงอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นต่อไป (Lack, 2002) และเรียส (Reese, 2001) ได้ให้ความหมายของเหตุการณ์เกือบจะเกิดอุบัติเหตุว่า หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วไม่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บ ไม่เสียหายด้านทรัพย์สินแต่มีผลกระทบที่จะก่อให้เกิดอุบัติเหตุในโอกาสต่อมาและเหตุการณ์เกือบจะเกิดอุบัติเหตุมีอัตราการเกิดสูงกว่าอุบัติเหตุที่รุนแรง จากการศึกษาในคนงานป่าไม้ในประเทศนิวซีแลนด์พบว่า เหตุการณ์เกือบจะเกิดอุบัติเหตุเป็นเหตุการณ์ทั่วไปที่พบมากร้อยละ 60 (Lilley, Feyer, Kirk, & Gander, 2002) ซึ่งข้อมูลนี้มีความสำคัญเพราะเป็นประโยชน์ในการป้องกันและลดอุบัติเหตุในอนาคต (Laughery & Vaubel, 1993) ที่สำคัญอุบัติเหตุจากการทำงานที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผู้ประสบอุบัติเหตุ จากรายงานการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ 250 ล้านครั้ง ทำให้มีการเสียชีวิตประมาณ 3 แสนคน ผลของอุบัติเหตุจากการทำงานดังกล่าว ทำให้สูญเสียรายได้รวมทั้งสมรรถภาพการทำงานของคนทำงานลดลง (World Health Organization [WHO], 1999) การสูญเสียทางตรงซึ่งเกี่ยวกับคนงานนอกจากจะทำให้เกิดการบาดเจ็บต่อคนงาน ซึ่งอาจรุนแรงถึงขั้นพิการหรือเสียชีวิตแล้วยังก่อให้เกิดการขาดรายได้ในครอบครัว ส่วนการสูญเสียทางอ้อมเกี่ยวข้องกับนายจ้างและภาครัฐ นายจ้างต้องสูญเสียเงินและเวลาในการรักษาพยาบาลคนงาน ค่าชดเชยการหยุดงาน ฝึกอบรมคนงานใหม่ ซ่อมแซมเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่เสียหาย สำหรับภาครัฐทำให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจและกำลังของชาติ (Hammer & Price, 2001) ผลกระทบของอุบัติเหตุดังกล่าว ชี้ให้เห็นความสำคัญที่จะต้องลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุ ทั้งนี้เพราะอุบัติเหตุสามารถป้องกันและควบคุมได้หากมีการควบคุมปัจจัยอันตราย สภาพการทำงานให้ปลอดภัยและคนงานไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรือมีพฤติกรรมเสี่ยงในระดับต่ำ แต่ทั้งนี้จำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการป้องกันมาตรฐานงานและการตรวจความปลอดภัยร่วมด้วย

กระทรวงแรงงานได้ตระหนักถึงความสำคัญของผลกระทบจากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นดังกล่าว จึงได้ประกาศนโยบายเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานขึ้นในปี พ.ศ. 2546 โดยมีเป้าหมายเพื่อ

ลดอัตราอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานทั่วประเทศอย่างน้อยร้อยละ 10 ต่อปี (กระทรวงแรงงาน, 2546) ส่วนกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงานของประเทศไทย ขึ้นเกี่ยวกับเรื่องความปลอดภัยในการทำงานกับเครื่องจักร โดยกำหนดให้เครื่องจักรที่มีจุดหมุน เช่น สายพานลำเลียง ใบเลื่อย เครื่องสับ ต้องมีที่ครอบป้องกันอันตรายจากเครื่องจักร มีสายคินเพื่อป้องกัน กระแสไฟฟ้าและจัดอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลให้แก่คนงานตามลักษณะงาน รวมทั้งการป้องกัน ด้านอัคคีภัยโดยจัดให้มีแผนการป้องกันอัคคีภัย ฝึกอบรมดับเพลิงและซ้อมอพยพหนีไฟ ทั้งนี้เพื่อ ลดความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน (กองตรวจความปลอดภัย กระทรวงแรงงาน, 2545) อย่างไรก็ตามการจะบรรลุเป้าหมายและลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานในเชิงวิชาการนั้น สามารถจัดการได้ 4 วิธี (เฉลิมชัย ชัยกิตติภรณ์, 2541; วิฑูรย์ สิมะโชคดี และวีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, 2546; วิทยา อยู่สุข, 2544; Jorgensen, 1998; OSHA, 1999) ได้แก่ 1) การควบคุมที่แหล่งกำเนิดปัจจัยอันตราย สามารถจัดการได้โดยนำความรู้ด้านวิศวกรรมมาใช้ในการปรับปรุงเครื่องจักร อุปกรณ์ โดยกำจัดสิ่งที่เป็นอันตรายหรือทดแทนสิ่งที่เป็นอันตราย 2) การควบคุมทางผ่านของปัจจัยอันตราย ได้แก่ ปิดเส้นทาง ระหว่างแหล่งกำเนิดปัจจัยอันตรายต่อคนทำงาน 3) การควบคุมที่บุคคลโดยการลดพฤติกรรมเสี่ยงและ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยอันตรายในสถานที่ทำงาน เป็นการสร้างความตระหนักถึงปัจจัยอันตรายต่อการ เกิดอุบัติเหตุและการป้องกันอุบัติเหตุ จากรายงานการวิจัยพบว่าอัตราตายจากอุบัติเหตุจากการทำงาน ส่วนใหญ่เกิดขึ้นมีสาเหตุคล้ายคลึงกัน คือ จากการมีพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานและสภาพการทำงาน ไม่ปลอดภัย ซึ่งกลยุทธ์ทั่วไปในการป้องกันอุบัติเหตุเน้นในด้านลดพฤติกรรมเสี่ยงพบว่า ประสพผล สำเร็จเป็นส่วนใหญ่ (Williamson, Feyer, & Cairns, 1996) การศึกษาของโคมากิ ฮินเมน และลอสัน (Komaki, Heinzman, & Lawson as cited in Brown, Willis, & Prussia, 2000) พบว่าพฤติกรรมเสี่ยงใน การทำงานสามารถลดลงได้โดยการให้ความรู้และส่งเสริมพฤติกรรมที่ปลอดภัย นอกจากนี้การมี ส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในการทำงานของคนงาน จัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างความ ปลอดภัยและเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการทำงานโดยเป็นตัวชี้วัดที่ดีของการป้องกันอุบัติเหตุ อย่างมีประสิทธิภาพ (Harrison & Legendre, 2003) จึงชี้ให้เห็นว่า การควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงสามารถลด อุบัติเหตุได้ แต่ทั้งนี้การแก้ไขในเชิงปฏิบัติมีความจำเป็นที่จะต้องทราบสถานการณ์ของพฤติกรรมเสี่ยงที่ เกิดขึ้นในสถานประกอบการเพื่อนำไปสู่การแก้ไขได้ตรงประเด็นยิ่งขึ้นและ 4) การควบคุมโดยการ บริหารจัดการ ได้แก่ จัดหาอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลให้แก่คนงาน การดูแลให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ความปลอดภัยในการทำงาน การสอบสวนอุบัติเหตุจากการทำงาน ซึ่งการป้องกันอุบัติเหตุจากการ ทำงานและลดพฤติกรรมเสี่ยงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและนายจ้าง โดยเฉพาะกลุ่มคนงานที่เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน (วิทยา อยู่สุข, 2544)

จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดหนึ่งที่เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจภาคใต้ตอนบนและมีโรงงานแปรรูปไม้ยางพาราตั้งอยู่จำนวน 27 แห่ง อุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานโรงงานแปรรูปไม้ยางพารา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปี พ.ศ. 2545 พบว่าผลของอุบัติเหตุทำให้คนงานเสียชีวิตร้อยละ 17.56 ทพพลภาพร้อยละ 40 สูญเสียอวัยวะบางส่วนร้อยละ 23.42 หยุดงาน 3 วันขึ้นไปร้อยละ 11.23 และมีอัตราอุบัติเหตุต่อคนงาน 1,000 คน เท่ากับร้อยละ 31.03 (สำนักงานประกันสังคมจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2545) สำหรับอำเภอพุนพินเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีโรงงานแปรรูปไม้ยางพาราขนาดใหญ่ตั้งอยู่จำนวน 3 แห่ง ข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในโรงงานประเภทนี้พบมากเป็นอันดับหนึ่งเมื่อเทียบกับโรงงานประเภทอื่น ในปี พ.ศ. 2545 มีคนงานได้รับอุบัติเหตุจากการทำงานเฉลี่ยเดือนละ 52 คน คิดเป็นร้อยละ 42.85 ลักษณะการบาดเจ็บที่ได้รับพบว่า มีแผลลึกขนาดที่แขนและมือ นิ้วขาด เศษไม้กระเด็นเข้าตา สาเหตุของการประสบอุบัติเหตุส่วนใหญ่เกิดจากเครื่องจักรหนีบ ตัด แหว (งานเวชระเบียนโรงพยาบาลท่าโรงช้าง, 2545) และข้อมูลอุบัติเหตุจากการทำงาน ในปี พ.ศ. 2546 พบว่าคนงานได้รับอุบัติเหตุเฉลี่ยเดือนละ 44 คน คิดเป็นร้อยละ 40 (งานเวชระเบียนโรงพยาบาลท่าโรงช้าง, 2546) สะท้อนให้เห็นว่าแนวโน้มการเกิดอุบัติเหตุแม้ว่าจะลดลงแต่อุบัติเหตุยังคงเป็นปัญหาเกิดขึ้น จากประสบการณ์การทำงานของผู้วิจัยพบว่า โรงพยาบาลต้องให้การรักษาและดูแลผู้ได้รับอุบัติเหตุเป็นประจำ ผู้วิจัยในฐานะเป็นพยาบาลอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีบทบาทในการส่งเสริมพฤติกรรมที่ปลอดภัยแก่คนงาน ลดภาวะเสี่ยงและป้องกันอุบัติเหตุ จึงสนใจศึกษาอัตราความชุกของอุบัติเหตุจากการทำงานและพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ยางพารา เพื่อได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับอัตราความชุกของอุบัติเหตุจากการทำงานที่เกิดขึ้น รวมทั้งพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุของคนงาน สามารถใช้เป็นแนวทางการจัดการให้บริการพยาบาลอาชีวอนามัยนำไปสู่การส่งเสริมพฤติกรรมที่ปลอดภัยในการทำงานของคนงานและลดภาวะเสี่ยงหรือพฤติกรรมเสี่ยงที่ก่อให้เกิดการลดอุบัติเหตุจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ยางพาราต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาอัตราความชุกของอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ยางพารา
- 2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ยางพารา

คำถามการวิจัย

- 1 อัตราความชุกของอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ยางพาราเป็นอย่างไร
- 2 พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ยางพาราเป็นอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) เพื่อศึกษาอัตราความชุกของอุบัติเหตุจากการทำงานและพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ยางพารา อ. พุนพิน จ. สุราษฎร์ธานี จำนวน 620 ราย ในช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2547

นิยามศัพท์

อุบัติเหตุจากการทำงาน หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการทำงานของพนักงานจากขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดร่างกายบาดเจ็บ โดยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นอาจก่อให้เกิดความสูญเสียต่อร่างกายและทรัพย์สินในลักษณะดังนี้

1. เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วไม่มีการบาดเจ็บหรือทรัพย์สินเสียหาย ได้แก่ การเดินสะดุดวัตถุ การลื่นแต่ไม่ล้ม การถูกชนหรือกระแทกโดยไม่ได้รับบาดเจ็บ
2. เหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดทรัพย์สินเสียหาย ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องจักรเสียหาย
3. เหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดบาดเจ็บเล็กน้อยและพนักงานสามารถทำงานต่อได้ ได้แก่ มีบาดแผลถลอก แผลจากของมีคมบาดเล็กน้อย มีแผลฟกช้ำ
4. เหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดบาดเจ็บร้ายแรงและพนักงานไม่สามารถทำงานต่อได้ ต้องหยุดงานอย่างน้อย 1 วัน ขึ้นไป ได้แก่ ดวงตาได้รับบาดเจ็บ มีบาดแผลลึกขาดลึก อวัยวะร่างกายถูกตัดขาด บาดแผลไหม้จากการถูกสารเคมีและไฟฟ้า กระตุกหัก

ประเมินโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม

พฤติกรรมเสี่ยง หมายถึง การปฏิบัติของคณงานขณะทำงานที่มีโอกาสก่อให้เกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน ได้แก่ การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของงานที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย การปฏิบัติงานลัดขั้นตอนการทำงานและการไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ประเมินโดยใช้แบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม

โรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ยางพารา หมายถึง สถานประกอบการกิจการแปรรูปไม้ยางพาราขนาดใหญ่ซึ่งใช้ไม้ยางพาราเป็นวัตถุดิบในการผลิต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved